

**Zalaegerszegi Szakképzési Centrum Keszthelyi Asbóth Sándor
Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
8360 Keszthely, Gagarin u. 2-4.**

**Helyi tantárgyi tanterv
ének-zene tantárgyból
a szakgimnázium
11. évfolyama számára**

Érvényes: 2016. szeptember 1-től

1.A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb célja megismertetni a diákokat az éneklés és a zenélés örömeivel, illetve kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye, hogy a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

(A szakköznevelési 11. évfolyamán a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) az iskola döntheti el, hogy az adott órakeretből mely tantárgyat vagy tantárgyakat fogja tanítani. A szabályozás a művészetek műveltségterületre összességében határozza meg a kötelező óraszámkeretet (heti 1 kötelező óra). Ennek megfelelően az iskola szabadon dönthet arról, hogy az adott művészeti tantárgyak közül választva vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva a számára megfelelő jellemzőkkel jeleníti meg a művészeti oktatását. Ebből következik, hogy minden művészeti tantárgy, így az ének-zene is heti 1 órára készítette el a kerettantervét, ám annak felhasználása az iskola igényeinek függvényében értelmezendő.)

A szakköznevelési 11. évfolyamán a művészetek műveltségterület tantárgyai közül az ének-zene tantárgyat az iskola 0,5 órában fogja tanítani minden ágazatban.

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
11.	0,5	18	32	18

A tantárggyal kapcsolatos pedagógiai szervezési megjegyzések:

A tantárgy 11. évfolyamon a kerettantervi javaslatához képest (heti 1 óra) heti 0,5 órát kapott az ének-zene tantárgy oktatására. A heti fél óra felhasználása kétféle módon történhet: két féléven keresztül kétheti 1 tanórán vagy egy féléven keresztül heti 1 tanórán (tömbösítve) sajátíthatják el a tanulók az ének-zene tantárgy ismereteit. Amennyiben az utóbbi (tömbösített) oktatás az első félévben valósul meg, a félévi jegy bekerül az év végi bizonyítványba is. Ha ez az érdemjegy félévkor elégtelen, a tanulónak javítóvizsgát kell tennie a tantárgyból.

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 14. sz. mellékletében kiadott ének-zene tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

Megjegyzés:

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta: Csiza Tünde

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta: Csótár András

2. A helyi tanterv tantárgyi tantervének áttekintése

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv ajánlásához képest biztosított órakeret

11. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Zenei reprodukció - Éneklés	12 óra	-4 óra	8 óra
Zenei reprodukció - Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra	-2 óra	2 óra
Zenei befogadás - Zenehallgatás	16 óra	-8 óra	8 óra
Évfolyam összesen	32 óra	-14 óra	18 óra

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

3. Tantárgyi bevezető:

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók iskolában, iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épülhet, amely ösztönözheti őket énekkarokban és házi zenélésen való aktív részvételre.

A szakgimnáziumi ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlesztik a növendékek zenei generatív készségét, zenét hallgatnak. Ezt segíti az órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése, amelynek aránya a különböző iskolaszakaszokban eltérő. A fejlesztési célok a tanítás során a korábban megszerzett ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

1. Zenei reprodukció

1.1. Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrásai a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.

- Az énekórai műhelymunkát kórus egészítheti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók az ünnepi alkalmak és hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal (pl. ünnepeken, hangversenyen, közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon). A kóruson kívül kisebb alkalmi éneklő csoportok, osztályok, évfolyamok, összes tanuló együtténeklési alkalmak a felelős közösségi magatartás, közösségi élményt szolgálnak.
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal, a klasszikus műzenei szemelvények, ami kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amelyek műfaji határoktól függetlenül értelmezhetők.

1.2. Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív - létrehozó, alkotó - készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

1.3. Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzetet, az érzelmi kifejezést, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát.

2. Zenei befogadás

2.1. Befogadói kompetenciák fejlesztése

A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására

egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: *minden órán legyen zenehallgatás*, amely az élmény (örömszerző) funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival alakíthatjuk.
- *Zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek* minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal foglalkoznak. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakeresése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átértékelése és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérzeni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

2.2. Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatással a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálják.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre törekszünk. Lehetőleg teljes műveket hallgattatunk meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan figyelni kell arra, hogy a szempontok ne terelessék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedni kell a DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására. Kihaszználjuk az internet és a digitális tábla lehetőségeit is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű, s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei

érdeklődést. Bízunk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.

- Az iskolai zenehallgatás mellett keressük a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözzük a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Az esetleges hangverseny-látogatást az adott korcsoportéhoz igazítjuk. A hangversenyt előkészítjük (a tanórákon megismertetünk néhány zenei témát, a művek kontextusát), majd az azt követő alkalommal (beszélgetéssel) feldolgozzuk az élményeket.

Az ének-zene tantárgy a szakgimnázium 11. évfolyamán a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák fejlesztésében pedig a következőket képes támogatni: esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás.

A fentebb részletezett tantárgyi fejlesztési célok közül a szakgimnáziumban az énekléshez és a zenehallgatáshoz kapcsolódó fejlesztés kerül előtérbe, illetve megjelenik a generatív, kreatív zenei tevékenység, amely segítheti a zenei önkifejező képességet és örömteli, játékos formát is képviselhet a tanórán. A korábbi iskolaszakaszokhoz képest a kottaolvasás és a zenetörténeti, zeneelméleti befogadó tevékenység nem jelenik meg ebben az iskolatípusban. Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban.

Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei mellett nagy jelentősége van a zenehallgatás anyagainak dúdoló, kísérő, csak a követés és a minél közelebbi megismerés, és nem a teljesítményszerű reprodukció igényével történő éneklésének is. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, a zenei elemeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.

A zenehallgatás során használt zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése

11. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés	

	kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklésre való törekvés.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról): Az alábbi stíluskorszakból egy-egy dal vagy dalrészlet éneklése, néhány rövid zenei téma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gregorián, – reneszánsz, – barokk, – bécsi klasszikus, – romantikus, – XX. századi. <p>Egyszólamú világi és egyházi vokális anyag, és hangszeres művek témái a zenehallgatás anyagából válogatva.</p> <p>Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva (a Zenehallgatási anyag megfelelő része a magyar szerzők, műveiből ad ajánlást).</p> <p>Magyar népzene és történeti dallamok (az alábbi tematikus csoportokból válogatva):</p> <ul style="list-style-type: none"> – régi rétegű és új stílusú népdalok, – életfordulók, jeles napok dalai, – búcsúzó, keservesek, – pszalmódizáló népdalok, – balladák, – a táncházban énekelt népdalok, – virágénekek, diákdalok, – verbunkos dallamok. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene (ballada, pszalmódizáló dallam, sirató, táncház, népies műdal, verbunk, csárdás); egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé); világi zene (trubadúrének), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal, szórakoztató zenei dal).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, harmóniai alapkészségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül;	

	személyiségfejlesztés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmus, metrum: Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrumváltások.</p> <p>Dallam:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismert dallamra új szöveg illesztése. – Versmegzenésítés. – A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. – Klasszikus és populáris műfajok. – Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója. <p>Harmónia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Harmonikus és diszharmonikus együtthangzás, megismertetése, az adott lehetőségek szerinti megszólaltatása (csoportban). <p>Rögtönzés lehetőségeinek bemutatása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az énekes és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallamalkotási módok: – recitálás – zsoltártónus, recitativo, – díszítés a népzeneben és műzenében, – Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotás. – Egyszerű ritmus és harmónia kíséret alkotása: <ul style="list-style-type: none"> a) osztinató, b) dudabasszus, c) orgonapont, d) T-D ingamozgás, e) tercelés. <p>Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, recitálás, recitativo), metrumfajta (egyszerű, összetett), szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, prozódia. tonika-domináns (T-D).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek	

	részleteinek felismerése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló elemzés, véleménykifejtés.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>Népzene: Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, cigányzene.</p> <p>Klasszikus zene: Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál). Barokk – a hangszeres műfajok és az opera kialakulása (concertáló stílus, basso continuo, monódia, fuga, korál, passió). XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lócsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából). Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven. Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, összművészet, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés). A századforduló és a XX. század zenéje – a stílusjegység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene). Korunk zenéje a második világháborútól napjainkig.</p> <p>A klasszikus zenén túl: Szemelvények a jazz zene kezdetétől napjainkig, a beat és a klasszikus rock, a világzene, a zenés színház – rockopera, a szórakoztató zene műfajai, filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegy, műfaj.

<p>A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén</p>	<p>A tanulók az énekes anyagból 8 dalt és műrészletet emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan. Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is. Egyszerűbb kánonok éneklése csoportosan. A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket. Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni. A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak. A tanulók sokféle zenei stílust, korszakot, zeneművet megismertek (min. 10 alkotás). Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban. A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni. Különbséget tudnak tenni világi zene, egyházzene, szórakoztató, alkalmazott zene, programzene, abszolút zene között.</p>
---	---

Zenehallgatás

Klasszikus zenei anyag

Népdal, hangszeres népzene, nemzetiségeink népzeneje, népies műdal, cigányzene, verbunkos zene, romantikus szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák).

Gregorián énekek (pl.: Dies irae, Ut queant laxis)

D'Arras: Nyári ének

Palestrina és Lassus választott művei (motetta, madrigál, mise)

Johann Sebastian Bach: Brandenburgi versenyek

Johann Sebastian Bach. h-moll szvit - részletek

Johann Sebastian Bach: d-moll toccata és fúga

Johann Sebastian Bach: Máté-passió (Zárókórus és korál

Georg Friedrich Händel: Messiás - Halleluja kórus

Antonio Vivaldi: A négy évszak

Joseph Haydn: G-dúr „Üstdobütés” szimfónia

W. A. Mozart: A varázsfuvola - részletek

Ludwig van Beethoven: IX. (d-moll) szimfónia – zárótétel - Örömóda

Franz Schubert: Erlkönig

Felix Mendelssohn-Bartholdy: Szentivánéji álom - Nászinduló

Erkel Ferenc: Bánk bán – részletek

Robert Schumann: Karnevál – részletek

Liszt Ferenc: Les Préludes – szimfonikus költemény

Liszt Ferenc: Magyar rapszódia

Giuseppe Verdi: Nabucco – Rabszolgák kórusa

Giacomo Puccini: Pillangókisasszony – opera – részletek

Wagner, Richard: A walkür – A walkürök lovaglása

Claude Debussy: Clair de lune (Holdfény)

Maurice Ravel: Bolero
 Carl Orff: Carmina Burana
 Bartók Béla: Concerto
 Bartók Béla: Gyermekeknek – részletek
 Bartók Béla szabadon választott kórusművei
 Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus
 Kodály Zoltán szabadon választott kórusművei
 Arnold Schönberg: Pierrot Lunaire, Op. 21
 John Cage: In a living room
 Kurtág György: József Attila-törédek, Négy dal Pilinszky János verseire
 Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians)
 Eötvös Péter: Mese (1968), Tücsökzene (1970)
 „Klasszikus” jazz-dallamok

Populáris zenei szemelvények

A szakgimnázium 11. évfolyamának énekes és a zenehallgatási anyagban megjelennek a klasszikus kompozíciós műalkotásokon és a népzene kivül eső műfajok is. A munkát ezen a területen segíti Gonda János: A populáris zene antológiája c. munkája és további írásai. A külföldi anyagot elsősorban zenehallgatásra használjuk, míg a magyar anyagot éneklésre. A dalokat a tanár vagy a növendékek kísérhetik gitárral és/vagy zongorán.

CÍM	SZERZŐ	ELŐADÓ
A hetedik	Póka – József Attila	Hobo Blues Band
Apám hitte	Presser, Zorán – Dusán, Presser	Zorán
Az utcán	Szörényi – Bródy	Illés együttes
Azért vannak a jó barátok	Máté Péter – S. Nagy István	Máté Péter
Budapest	Cseh Tamás – Másik János – Bereményi Géza	Cseh Tamás
Európa	Varga Miklós – Varga Mihály	Varga Miklós
Felkelt a napunk...	Szörényi – Bródy	Illés együttes
Gyöngyhajú lány	Presser – Adamis	Omega
Ha én rózsá volnék	Szörényi – Bródy	Koncz Zuzsa
Ha itt lennél velem	Republic együttes	Republic
Ilyenek voltunk	Kovács Ákos	Ákos
Iskolatáska	Hajdú – Demjén	Bergendy együttes
Könnyű álmot hozzon az éj	Várkonyi – Miklós	Charlie
Levél a távolból	Szörényi – Bródy	Fonográf
Mama kérlek	Bródy János	Koncz Zsuzsa
Miénk itt a tér	Presser – Adamis	LGT
Miért hagytuk, hogy így legyen?	Szörényi – Bródy	Illés együttes
Mondd, hogy nem haragszol	Szörényi – Bródy	Fonográf
Most múlik pontosan	Kiss Tibor	Quimby
Ne várd a májust	Bródy János	Zorán

Nemzeti dal	Tolcsvai László – Petőfi Sándor	Tolcsvai László
Nézz az ég felé	Lerch István – Horváth Attila	Charlie
Szállj fel magasra	Gallai Péter – Köves Miklós	Piramis
Szólj rám, ha hangosan énekelek	Presser Gábor	LGT
Te majd kézen fogsz és hazavezetsz	Presser Gábor	Presser Gábor
Ugye mi jó barátok vagyunk	Presser – Dusán	LGT, Zorán, Demjén
Valaki mondja meg	Presser – Adamis	Presser Gábor
Várj, míg felkel majd a nap	Lerch – Demjén	V'Moto-Rock
Zene nélkül mit érek én	Máté Péter	Máté Péter

5. A tantárgyi értékelés formái, szempontjai

Ellenőrzés

Ellenőrzés – a tantárgy jellegéből adódóan - minden órán történik, általában szóban. Nagydolgozatot (a tantárgy jellegéből adódóan) nem íratunk. A tanulók füzeteit, tanszereit rendszeresen ellenőrizzük.

Mérés

Félévi 3 érdemjegy adására törekszünk minimálisan (órai munka, kiselőadás vagy írásbeli és szóbeli számonkérés formájában).

Értékelés

A tanulók kiemelkedően jó órai munkáját jó érdemjeggyel jutalmazzuk, rendszeresen. Minden óra végén szövegesen értékeljük az osztály tanórai teljesítményét.

Az íratott dolgozatok pontszámainak érdemjegyre váltása a következő módon alakul:

- jeles: 85-100%
- jó: 70-84%
- közepes: 55-69%
- elégséges: 40-54%
- elégtelen: 0-39%

Félévi és év végi jegyek megállapítása

A szaktanár a félévben szerzett érdemjegyeket átlagolja, majd az alábbiak szerint jár el: 5 tized alatt a rosszabb jegyet, 7 tized fölött a jobbat kapja a tanuló. 5 és 7 tized között a tanár dönti el, mérlegel, hogy melyik érdemjegyet adja. Ebben szaktanári szabadságot biztosítunk.

Amennyiben egy féléven keresztül heti 1 tanórán (tömbösítve) sajátíthatják el a tanulók az ének-zene tantárgy ismereteit, és az oktatás az első félévben valósul meg, a félévi jegy bekerül az év végi bizonyítványba is. Ha ez az érdemjegy félévkor elégtelen, a tanulónak javítóvizsgát kell tennie a tantárgyból.

6. Középszintű érettségi témakörök felsorolása (csak szakgimnáziumban)

Éneklés
Műelemzés

Lapról olvasás
Zenefelismerés
Zenetörténeti szövegalkotás
Általános zenei alapismeretek
Dallamátírás

7. Függelék:

Használt tankönyvek:

- Lukin László – Ugrin Gábor: Ének-zene - középiskola 9-10. évfolyam
Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Bp.
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához (Művészeti, zeneelméleti és magyar népzenei alapismeretek)
Kulcs a Muzsikához Kiadó, Pécs

Hangzó anyag, CD: Zenehallgatási anyag középiskolákban

Orfeusz – Hangzó zenetörténet 1-8.
Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához (CD-sorozat)

Az osztályterem eszközei

- zongora vagy pianino
- audiovizuális eszközök: rádió, magnetofon, lemezjátszó, televízió, videójátszó, CD-lemezjátszó, CD-Rom olvasó, DVD-lejátszó, interaktív tábla, internet-hozzáférés
- A zenehallgatási anyagban felsorolt zeneművek (műrészletek) kazettákon, LP-ken, CD-ken, video- és DVD-filmeken, zenei tárgyú CD-Rom-ok, internetes hozzáférés segítségével

Könyvek

BalázsIstván: Középiskolai zenei lexikon, Bp.: Corvina, 2000.

Hölzer Tamás : Szórakoztató zenei lexikon. Bp. Enciklopédia Kiadó, 2003.

Kertész Iván : Opera kalauz. Bp.: Fiesta : Saxum, 1997.

Körber Tivadar : Zeneirodalom I. II. Bp.: Műszaki Könyvkiadó, 2000.

Nagy zeneszerzők . Bp.: Etűd Kiadó, 1995. .

Törőcsik Attila: Hangszerek kislexikona. Bp.: Saxum , 2003.